

Czartoszewski, Jacek W.

Udział polskich środowisk katolickich w II Międzynarodowej Konferencji Polskiego Towarzystwa Uniwersalizmu

---

Studia Teologiczne 17, 401-404

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JACEK W. CZARTOSZEWSKI

UDZIAŁ POLSKICH ŚRODOWISK KATOLICKICH W II MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI POLSKIEGO TOWARZYSTWA UNIWERSALIZMU

Polskie Towarzystwo Uniwersalizmu zorganizowało w dniach 21-23 września 1998 roku w Warszawie II Międzynarodową Konferencję pt. "Rozwój i zastosowania uniwersalizmu w Europie Środkowej i Wschodniej – wspólnotowość, regionalizm, europejskość, globalizm".

Referaty na Konferencji wygłosili filozofowie, uczeni i działacze społeczni z Belgii, Białorusi, Czech, Litwy, Niemiec, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Stanów Zjednoczonych i Ukrainy. Poza referatami zorganizowano warsztaty naukowe, na które oprócz naukowców zaproszono młodzież akademicką z krajów byłego ZSRR. Wielonarodowość współuczestników spowodowała, iż w obradach posługiwano się językami: angielskim, białoruskim, polskim i rosyjskim.

Obrady podzielono na sesje:

1. Józef Werle – fizyk i filozof;
2. Ogrodnicy Świata;
3. Racjonalizm europejski;
4. Totallogy;
5. Regionalizm i europejskość;
6. Wspólnotowość i integracja cywilizacyjna;
7. Polskość, europejskość;
8. Debaty obywatelskie w Europie;
9. Wzorce twórczości i postawa uniwersalistyczna;
10. Rozwój i zastosowanie uniwersalizmu;
11. II Europejski Kongres Uniwersalizmu;
12. Kierunki dalszej pracy – wyzwania i zamierzenia.

Drugiego dnia obrad na sesji IV referat pt. "Międzynarodowy wymiar sprawiedliwości społecznej w nauce Kościoła" wygłosił ks. prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk reprezentujący Katolicki Uniwersytet Lubelski. Podkreślił on zasługi papieży: Jana XXIII (*Pacem in terris* i *Mater et Magistra*), Pawła VI (*Popu-*

lorum progressio) i Jana Pawła II (*Sollicitudo rei socialis*) jako rzeczników idei sprawiedliwości społecznej. Omówił też dwa integralne elementy sprawiedliwości społecznej: dobro wspólne i respektowanie praw poszczególnych narodów i państw. Na pierwsze składają się głównie: zachowanie pokoju, integralny rozwój gospodarczy i dobrobyt ludów, handel światowy, upowszechnienie nauki i kultury oraz tworzenie prawodawstwa. Drugi wymaga respektowania zasady równości i partnerstwa we wzajemnych relacjach oraz unikanie postawy dominacji jednych nad drugimi w wymiarze państwowym i międzynarodowym. Kończąc podkreślił, iż pragmatyczna realizacja sprawiedliwości społecznej w skali międzynarodowej wymaga inicjatyw, powinny one dotyczyć między innymi: szybkiej pomocy w wypadku klęsk żywiołowych, tworzenia infrastruktury rolniczej i przemysłowej, pomocy naukowej i technicznej, pomocy w likwidacji zadłużeń i uczciwego handlu.

Podczas sesji VI (popołudniowej) referat pt. "Wybrane uniwersalne czynniki jednoczące życie wspólnotowe zawarte w regule św. Benedykta" wygłosił ks. Jacek W. Czartoszewski z Akademii Teologii Katolickiej. Przybliżył w nim osobę św. Patrona Europy oraz jego dzieło, które trwa i rozwija się nieprzerwanie od 1500 lat. Autor skupił się na czynnikach, które są uniwersalne i dadzą się przenieść do życia wspólnot ludzi świeckich. Celowo pominął kwestię wspólnej modlitwy, zwłaszcza chórowej oraz posłuszeństwa zakonnego. Podkreślił natomiast:

- potrzebę wzmocnienia autorytetu bohaterów narodowych, mędrców, prawodawców;
- konieczność powszechnego zrozumienia sensu istnienia wspólnot;
- niezbędność mądrego, zwięzłego i znanego przez wszystkich członków wspólnoty (a nie tylko przez wąskie grono prawników) prawa;
- odpowiedzialność przed prawidłowo uformowanym sumieniem, bez możliwości "naciągania lub omijania";
- celowość upowszechnienia realistycznej filozofii ze szczególnym wskazaniem na etykę;
- nieuchronność wprowadzenia w życie pedagogiki szanującej każdą osobę, nastawioną na dobro całej wspólnoty, a nie tylko na interesy mniejszości czy określonej grupy wiekowej;
- zalety hierarchicznego ustroju wspólnoty przewidującego miejsce dla każdego członka i możliwość awansu;
- zapomniany dziś szacunek dla starszych i miłość dla młodszych;
- demokratyczny wybór przywódcy z uwzględnieniem dobra całości, a nie interesów poszczególnych partii czy frakcji;
- postawienie dobra wspólnoty ponad prawem wyborczym;
- ojcowski stosunek przywódcy do podwładnych oraz model rodzinny w budowie społeczeństwa;
- poczucie służby przez przełożonego połączone z brakiem przywilejów;
- swoisty stosunek do pracy zakładający poszanowanie każdego zawodu i docenienie wysiłku każdego człowieka.

Sesję VIII zakończył referat dr Arkadiusza Jabłońskiego z KUL-u pt. "Kryzys autorytetów społecznych w *cywilizacji globalnej*". W wystąpieniu swym, opierając się na analizie autorytetu o. prof. J. M. Bocheńskiego, przedstawił problematykę kryzysu autorytetu w świecie. Uwzględnił podstawowe wyznaczniki logicznej struktury autorytetu (relację trójczłonową między podmiotem, przedmiotem i dziedziną autorytetu) oraz podstawowe rodzaje autorytetu: epistemiczny i deontyczny. Zaprezentował również wybrane własności autorytetu jako klasy podmiotów autorytetu, klasy przedmiotów autorytetu i autorytetu "podwójnie społecznego" obejmującego obie wyróżnione klasy. Dalej za Havlem określił znaczenie "*cywilizacji globalnej*" jako "cienką warstwę pokrywającą lub skrywającą całą różnorodność kultur, ludów, światów religii, tradycji historycznych i postaw ukształtowanych przez historię". Kończąc, opisał znamiona kryzysu autorytetu społecznego w "*cywilizacji globalnej*", które nie ograniczają się do zwyczajowego odrzucania autorytetu na rzecz bardziej racjonalnych uzasadnień lecz polegają na deformacjach w funkcjonowaniu autorytetów oraz określaniu ich właściwej struktury i granic obowiązywania.

Na sesji IX miał swój referat pt. "Przegląd postaw uniwersalistycznych w Kościele katolickim (i w chrześcijaństwie) ks. prof. dr hab. Mieczysław Lubański z ATK, w którym ograniczył się do prezentacji najbardziej istotnych postaw społecznych u źródeł Kościoła i współcześnie. Podkreślił absolutny uniwersalizm Jezusa Chrystusa, polegający na powszechności dostępu do Królestwa Bożego. Jezus neguje w praktyce uznawane ówczesnie nienaruszalne podziały w społeczeństwie. Jego program zmierzał do przebudowy społeczeństwa od podstaw na zasadzie absolutnej równości przed Stwórcą. Było to wyzwanie rzucone odwiecznej skłonności rodzaju ludzkiego do wyznaczania granic.

Chrześcijaństwo dzięki św. Pawłowi z Tarsu przełożyło program Jezusa wypowiedziany w terminach kultury żydowskiej na język kultury greckiej. Stąd terminologia grecka w teologii.

Obecnie postawę uniwersalną reprezentuje poprzez swe nauczanie Jan Paweł II. Misja Kościoła powszechnego jest na wskroś uniwersalna. Stąd płynnie otwartość chrześcijaństwa na świat współczesny, ale bez korzenia się przed nim. Uniwersalizm jest wezwaniem do porzucenia umysłowości sekciarskiej, mentalności mieszkańców obłożonej twierdzy oraz wzywa do ekumenizmu.

Ksiądz Profesor wspomniał też o szczególnej i uniwersalnej roli miłości oraz postawy jedności, która odnosi się do doktryny, moralności i zwierzchnictwa kościelnego. Na koniec omówił funkcjonowanie w Kościele katolickim postaw kreujących wzory życia chrześcijańskiego.

Ostatniego dnia obrad w sesji X referat pt. "Z doświadczeń Szkoły Przeżycia Cywilizacyjnego w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego" wygłosił ks. prof. dr hab. Józef M. Dołęga. Przypomniał w nim podstawowe założenia Szkoły podkreślając ważność dialogu i synergii. Przedstawił również sylwetki wykładowców, którzy prowadzili zajęcia. Wspomniał o utworzeniu i działalności Polskiej Federacji Życia.

Jednym z zagadnień podjętych w Szkole Przeżycia Cywilizacyjnego i w Polskiej Federacji Życia była analiza treści podstawowych punktów Karty Ziemi oraz system wartości poruszany w nauczaniu Jana Pawła II zwłaszcza w encyklikach: "*Laborem exercens*", "*Sollicitudo rei socialis*", "*Centesimus annus*", "*Veritatis splendor*", "*Evangelium vitae*" oraz wypowiedź w ONZ dnia 5 października 1995 roku.

Na zakończenie Książd Profesor podkreślił, iż żyjąc w świecie współczesnym jesteśmy narażeni na pomniejszanie ludzkiej aksjologii, co zawsze prowadzi do zaniku miłości, przyjaźni, szlachetności, wzajemnego zrozumienia i solidarności. Potrzeba więc zdecydowanego przeciwstawienia się myślącej jeszcze zdrowo części społeczeństwa i uświadomienia innych.